

**בס"ד. שיחת ש"פ ויקהל-פקודי, פרשת החודש,
מבה"ח ניסן, ה'תשכ"ו.**

בלתי מוגה

א. פרשת החודש שקוראין בשבת שלפני ר"ח ניסן, אינה תלוי' בפרשת השבוע (שהרי לא בכל שנה קוראין אותה פרשה בשבת שלפני ר"ח ניסן), אלא בסדר השנה כפי שנחלקת לחדשים, שבהתאם לכך, הנה בשבת שלפני ר"ח ניסן קוראין הפרשה שבה מדובר אודות ר"ח ניסן — "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה".¹

בפסוק זה ישנו חידוש — שענינו של ר"ח ניסן קשור לא רק עם "חדשים" סתם ("ראש חדשים"), אלא הוא קשור ופועל גם על "חדשי השנה", היינו, כפי שהחדשים קשורים עם ענין השנה:

החילוק שבין ענין החדשים לענין השנה הוא² — שענין החדשים קשור עם מהלך הלבנה במשך כ"ט או ל' יום, ואילו ענין השנה קשור עם מהלך החמה. ואיתא בגמרא³ שישראל מונין ללבנה, ואומות העולם מונין לחמה.

וכיון שהתורה אומרת שר"ח ניסן הוא לא רק "ראש" ו"ראשון" לחדשים סתם — שלכאורה די גם בכך — אלא גם "לחדשי השנה", הרי משמעות הדבר היא, שר"ח ניסן פועל לא רק על ענין החדשים, שקשור עם ענין הלבנה, אלא גם על ענין השנה, שקשור עם ענין החמה, שעפ"ז ניתוסף ענין שבאין ערוך — שר"ח ניסן פועל ושולט לא רק על ישראל שמונין ללבנה, אלא גם על אומות העולם שמונין לחמה.

ב. ענין זה מודגש גם ביצי"מ שהיתה בחודש ניסן:

אמרו חז"ל⁴ שביצי"מ הי' לא רק הענין ד"רפוא לישראל", אלא גם הענין ד"נגוף למצרים".

ולכאורה, הי' מספיק בכך שבנ"י יצאו ממצרים, ואילו מצרים תישאר במעמדה ומצבה הקודם, ללא הענין ד"נגוף למצרים".

ויתירה מזה:

ע"פ משמעות פשטות הכתובים — היתה לפרעה ברירה לשחרר

(3) סוכה כט, א.

(4) זח"ב לו, א.

(1) בא יב, ב.

(2) ראה לקמן סי"א. וש"נ.

את בני תיכף ומיד, ואילו הי' עושה כן, לא הי' צורך בכל האותות והמופתים כו' — המכות שהביא הקב"ה על המצריים, שהצורך בהם הי' רק מפני שפרעה הכביד את לבו והתעקש שלא לשחרר את בני.

[וכמשנ"ת בהתוועדות קודמת: שפ"ז מתורצת הקושיא: כיצד הי' אפשר להעניש את פרעה, בה בשעה שמלכתחילה היתה הגזירה "ועבדום וענו אותם גו"⁶, ומהביאורים בזה — שאף שנגזרה גזירה על בני, מ"מ, פרעה לא הי' מוכרח להיות השליח⁷, ועוד ביאור — בתירוץ הקושיא כיצד הי' אפשר להעניש את פרעה לאחרי שהקב"ה בעצמו הקשה את לבו — "לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל כו"⁸, ולכן "נתן הדין למנוע התשובה ממנו .. לפיכך חזק הקב"ה את לבו כו"⁸].

וכיון שהיתה ברירה בידי פרעה לשחרר את בני תיכף ומיד, ואז לא הי' צורך בענין המכות כו', נמצא, שמצד הענין דיצי"מ כשלעצמו, אין הכרח שיהי' "נגוף למצרים".

ואעפ"כ, בנוגע לפועל הי' ביצי"מ גם הענין ד"נגוף למצרים" — שזהו ע"ד האמור בנוגע לר"ח ניסן, שפועל לא רק בנוגע לעניני בני שמונין ללבנה (חודש), אלא גם בנוגע לעניני אוה"ע שמונין לחמה (שנה).

ג. וההוראה מזה בעבודת האדם — שהרי "בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"⁹, וכמארז"ל¹⁰ שאילו זכינו היתה הגאולה ממצרים גאולה שלימה, אלא שהמאורעות שלאח"ז גרמו לכך שלא היתה גאולה שלימה, ומזה מובן שהענין דיצי"מ נוגע גם עתה בעבודת האדם:

דובר בהתוועדות קודמת¹¹ אודות תורת הבעש"ט¹² על הפסוק¹³ "כי תראה חמור שונאך גו' עזוב תעזוב עמו", שתוכנה, שעבודת ה' אינה ענין ששייך לנשמה בלבד, ואילו הגוף, יש לשברו, כדי שלא יבלבל לעבודת הנשמה, אלא עבודת ה' צריכה להיות גם ע"י הגוף, שלכן, אין לשברו ע"י תעניות וסיגופים, כי אם לבררו ולזככו.

כלומר: הסיבה לכך שאין לשבור את הגוף היא — לא רק בגלל

(5) שיחת ש"פ וארא ס"ז (תו"מ חמ"ה ע' 357). וש"נ.
 (6) לך לך טו, יג.
 (7) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ו. שמונה פרקים שלו פ"ח.
 (8) שם ה"ג. ובארוכה — שמונה פרקים 8.
 (9) פסחים קטז, ב (במשנה). תניא רפמ"ז.
 (10) ראה לקו"ש ח"כ ע' 230. וש"נ.
 (11) שיחת ש"פ משפטים ס"ו; פורים סכ"ז (לעיל ס"ע 107 ואילך; ריש ע' 162).
 (12) ראה כתר שם טוב בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
 (13) משפטים כג, ה.

ששכירת הגוף עלולה להפריע לו בעבודתו, אלא בגלל שבירור וזיכוך הגוף הו"ע העבודה עצמה.

ובסגנון האמור לעיל בנוגע לחידוש של ר"ח ניסן — שפעולתו היא לא רק על חלק ה"ישראל" שבכל אחד, אלא גם על חלק ה"אומות העולם" שבכל אחד מישראל.

והענין בזה:

עבודתו של יהודי צריכה להיות גם עם הגוף ונפש הבהמית, ועד כדברי המשנה¹⁴ בפירוש מ"ש¹⁵ "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", "בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע", היינו, שגם ליצה"ר תהי' אהבה לאלקות, וכדאיתא בירושלמי¹⁶ שזוהי המעלה של אברהם אבינו שנאמר בו¹⁷ "ומצאת את לבבו נאמן גו'", שגם היצה"ר נתהפך לאהבה את ה', לגבי דוד שנאמר בו¹⁸ "ולבי חלל בקרבי", שהרגו בתענית¹⁹.

ואין ליהודי לחשוב שיעסוק ויפעל רק בענינים הקשורים עם ד' אמות של תורה, ולא בענינים השייכים לעולם, הגוף ונפש הבהמית — כי, כל זמן שלא נפעל הענין ד"נגוף למצרים", בנוגע לעניני העולם, הגוף ונפש הבהמית, לא נעשה עדיין אמיתית ענין הגאולה ממצרים; ודוקא כאשר פועל גם בעניני העולם, הגוף ונפש הבהמית — אזי נעשה אמיתית ענין הגאולה.

וזהו גם מ"ש ביצי"מ "וינצלו את מצרים"²⁰, ש"עשאוה כמצודה שאין בה דגן" ו"כמצולה שאין בה דגים"²¹, שזהו"ע בירור כל הניצוצות שהיו במצרים²², והיינו, שאע"פ שבנ"י טענו שהם מוותרים על ה"רכוש גדול", ובלבד שיצאו ממצרים מיד²¹, מ"מ, אמר להם הקב"ה שהם חייבים לקחת את הכל, כי, כל זמן שלא מבררים את כל הניצוצות שבמצרים, לא יכולה להיות גאולה אמיתית, וכדי שתהי' גאולה אמיתית יש צורך לברר את כל הניצוצות, באופן ש"לא²³ נשאר בהם עד אחד"²⁴.

ד. ויש להוסיף, שההוראה האמורה בנוגע לבירור הגוף ונפש הבהמית שייכת במיוחד לזמן דחודש ניסן:

בחודש ניסן מתחילים חדשי הקיץ, שאז הטבע הוא בתקיפות

14	ברכות רפ"ט (נד, א).
15	ואתחנן ו, ה.
16	שם ה"ה.
17	נחמ"י ט, ח.
18	תהלים קט, כב.
19	ראה תניא פ"א, ובהנסמן שם ב"מ"מ,
	הגהות והערות קצרות" (ריש ע' כז).
20	בא יב, לו.
21	ברכות ט, ב.
22	ראה לקו"ש חכ"א ע' 80. וש"נ.
23	בשלח יד, כח.
24	ראה ל"ת וסה"ל להאריז"ל ר"פ תצא.

יתירה, ולכן יש צורך בזהירות מיוחדת כו', וכידוע²⁵ שזהו א' הטעמים לאמירת פרקי אבות בזמן הקיץ, בגלל הצורך בזהירות מיוחדת זו.

וענין זה קשור גם עם "החודש הזה לכם" — כדאיתא בגמרא²⁶ בנוגע ל"חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת", ש"רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם, אימשיך בתרייהו (אחר היין והרחיצה), איעקר תלמודי' (נעקר תלמודו ושכחו), כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החודש הזה לכם, אמר החרש הי' לבם" (שזהו היפך הענין ד"החודש הזה לכם"), והיינו, שלמרות שמדובר אודות עניני היתר, הרי צריך להזהר גם מתאוות היתר, וכידוע²⁷ שמריבוי תאוות היתר יכולים לבוא גם לענינים הפכיים כו'.

וזהו הענין ד"החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" — שר"ח ניסן צריך לפעול גם בענינים ד"שנה", היינו, בעניני הגוף ונה"ב וחלקו בעולם.

וכאמור, שדוקא ע"ז פועלים אמיתית ענין הגאולה דיצי"מ, ובלשון ההגדה²⁸: "מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול", ועד להסיום: "ונאמר לפניו הללויה" — בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

ה. בהמשך להמדובר אודות ר"ח ניסן, יש להוסיף, שכשם שר"ח הו"ע ה"ראש" בזמן, כמו"כ ישנו ענין ה"ראש" בנפש האדם:

ובהקדמה — שכללות הענין דקידוש החודש (ר"ח) נעשה ע"י בנ"י דוקא, שהרי בית-דין הם אלו שמקדשים את החודש, ועד שאמרו רז"ל²⁹ "אתם אפילו שוגגין, אפילו מזידין, ואפילו מוטעין", שזהו לפי שמציאותם של בנ"י היא למעלה אפילו מהתורה³⁰. וכיון שכן, הרי בודאי צריך להיות הענין ד"ראש" (כמו ר"ח) בישראל גופא, בנפש האדם.

והענין בזה — שבנשמה עצמה יש כמה מדריגות³¹: יש רגל שבנשמה ויש ראש שבנשמה (שזהו המזל של הנשמה, כדאיתא בגמרא³²: "מזליהו חזי"), וה"ראש" שבנשמה כולל את כל המדריגות שבנשמה, עד לרגל שבנשמה (כשם שר"ח כולל את כל ימי החודש).

25 ראה מד"ש בהקדמה לאבות (בשם "ומצאתי כתוב").
 26 שבת קמז, ב (ובפרש"י). וראה גם תו"מ ח"כ ע' 89. וש"נ.
 27 ראה גם תו"מ חל"ז ריש ע' 77. וש"נ.
 28 פיסקא "לפיקך".
 29 ר"ה כה, א.
 30 ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'תג.
 31 ראה תו"א משפטים עז, א. תשא פו, ב. ובכ"מ.
 32 מגילה ג, א. וש"נ.

וענינו בכללות ישראל (שהרי התורה כללות ופרטות נאמרה³³) — כמבואר בתניא³⁴ ש"בכל דור ודור יש ראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם בחי' ראש ומוח כו", והם כוללים את כל הנשמות שבדור זה, שמקבלים חיותם מ"ראשי בני ישראל שבדורם".

וגם ענין זה קשור עם ר"ח ניסן — שהרי "באחד בניסן ר"ה למלכים"³⁵, והיינו, שאף שענין המלכים קשור עם שנים, ולא עם חדשים, מ"מ, יש בר"ח ניסן גם הענין דר"ה למלכים.

והנה, הענין ד"מלכים" שייך ל"רבותינו נשיאינו": "רבותינו" — כמאמר רז"ל³⁶ "מאן מלכי רבנן", אבל, הענין ד"רבותינו" הוא רק ביחס לענינים רוחניים, עניני תורה, שהרי אצל רב שואלים שאלה בהלכה כו'; ולמעלה מזה — הענין ד"נשיאינו", ששייך גם לענינים גשמיים, שכן, למרות מ"ש רבינו הזקן באגה"ק הידועה³⁷ שאין לשאול בנוגע לענינים גשמיים, הרי רואים בפועל אצל כל רבותינו נשיאינו, החל מהבעש"ט ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבכל שנה ושנה, בכל חודש וחודש, ובכל שבוע ושבוע, שואלים אצלם גם בנוגע לענינים גשמיים³⁸ (וע"ד משנת"ל (ס"א-ד) שר"ח ניסן צריך לפעול לא רק בעניני חודש, ורחניות, אלא גם בעניני שנה, גשמיות).

ולכן מציינו בחודש ניסן כו"כ ענינים הקשורים עם רבותינו נשיאינו, כדלקמן (ס"ח).

ו. ויש לקשר זה גם עם פרשת השבוע (אף שאין הכרח שפרשת החודש תהי' בפרשה מסויימת דוקא, כנ"ל ס"א) — שבפרשת ויקהל יש הדגשה מיוחדת בנוגע לענין הנשיאות:

בפרשת ויקהל מדובר אודות בנין המשכן, שעל ידו נעשה "ושכנתי בתוכם"³⁹ — לא רק "בתוך כל אחד ואחד"⁴⁰, ע"י עבודתו הרוחנית בתורה ותפלה, אלא גם אודות המשכן הגשמי, שנעשה ע"י "ויקחו לי תרומה"⁴¹ מענינים גשמיים, "זהב וכסף ונחושת וגו'"⁴², כל י"ג או ט"ו⁴³ הדברים שנימנו בפרשה, ואדרבה: דוקא ע"י "ויקחו לי תרומה" בגשמיות, נעשה "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד, ברוחניות.

33 ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.

34 פ"ב. 39 תרומה כה, ח.

35 ראה לקמן הערה 65. וש"נ. 40 ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.

36 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב ועוד.

41 שם, ב. (ברע"מ).

42 שם, ג. 37 סכ"ב.

43 ראה גם ת"מ חל"ו ס"ע 300 ואילך. ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

ובענין זה מצינו בפרשתנו שהתורה מזכירה את נדבת הנשיאים בפני עצמה: "והנשיאים הביאו גו'⁴⁴, וכמבואר בארוכה בפירוש רש"י על הפסוק, כדלקמן.

ז. הביאור בפירוש רש"י, "אמר ר' נתן מה ראו הנשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין, אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר⁴⁵ והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה. ולפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות משמם, והנשאם כתיב":

התפקיד הראשון של נשיא⁴⁶ הוא לדאוג ולהשתדל ש"יתנדבו ציבור כו'" (כפי שמצינו ש"לא הי' משה פונה לעסקיו (לא) (רק) צרכי הגוף כו'⁴⁷, כי אם עסקיו הרוחניים בינו ובין הקב"ה) אלא מן ההר אל העם"⁴⁸), ו"מה שמחסרין" — בגלל שנחסר אצלם הדבר (שהי' להם מקודם)⁴⁹, לפי שכבר השתמשו בו לצורך אחר — "אנו משלימין אותו".

ו"כיון שהשלימו צבור את הכל" (כולל גם כסף בשביל לקנות אבני השוהם שלא היו לבנ"י), "אמרו נשיאים מה עלינו לעשות" — שכבר עשו כל חובתם בתור נשיאים, ואז התחילו לחשוב אודות השתתפותם האישית בנדבת המשכן, והביאו את אבני השוהם. אלא, שאז כבר לא הי' הכרח בנדבתם, כיון שהיו יכולים לקנות זאת בכסף שהתנדבו בנ"י, ונמצא, שנדבתם לא היתה שוה לנדבת כל בנ"י⁵⁰ (ואף שנדבת בנ"י באה

44 ויקהל לה, כז.

45 שם לו, ז.

46 שהוא במדריגה נעלית יותר עוד לפני שנתמנה לנשיא, ומצד גודל מעלתו נתמנה לנשיא. ועוד זאת, שאפילו אם מקודם לכן לא הי' בעל מעלה, הרי עי"ז גופא שבנ"י בוחרים אותו לנשיא, נעשה במדריגה נעלית יותר מכולם. וכמו בתרומה, ש"חטה אחת פוטרת את הכרי" (חולין קלו, ב), שלמרות שחטה אחת זו היא כמו כל שאר החטים שבכרי, מ"מ, כאשר יהודי בוחר אותה, הנה בכחו של הקב"ה ובכח התורה, ה"ה פועל בה עילוי — שנעשית "תרומה".

47 הן אמת שיש עילוי גם בצרכי הגוף, כמו אכילה ושת"י, שעל ידם נעשה בירור הניצוצות כו', אבל, ענין זה הוא ע"פ חסידות,

ולא בפשוטו של מקרא.

וגם מה שמצינו בפרש"י על הפסוק (יתרו יח, יב) "לאכל לחם גו' לפני האלקים", ש"הנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה כאילו נהנה מזיו השכינה" — הרי זה רק "כאילו", בכ"ף הדמיון.

48 פרש"י יתרו יט, יד.

49 וי"ל גם באופן אחר: הנשיאים ידעו שבדאי יש ביכלתם של בנ"י לבנות המשכן, כציווי הקב"ה, שאינו בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג, סע"א), אלא, כיון שיש צורך ש"ידבנו לבו", ולא תמיד שולט המוח על הלב, הרי יתכן שיהיו "מחסרין" בפועל ממה שיש להם בכח ובמוזמן.

50 כי, בנדבת המשכן יש ב' ענינים: (א) דבר הכרחי שבלעודו לא יכול המשכן להיבנות.

כחם וזירוזם של הנשיאים — הרי זה ע"ד "שעבודא דר' נתן" (שלכן מזכיר רש"י שמו⁵¹), ש"מוציאים מזה" — מהמנדבים, "ונונתין לזה" — להקב"ה, באופן ישיר, כאילו ללא השתתפותם).

ומזה הבינו שהי' חסרון בהנהגתם — שבזה ש"לא התנדבו בתחלה" הי' מעורב⁵² גם ענין של עצלות⁵³ (והסיבה לכך, בגלל שהי' חסר

גדול כ"כ בבת אחת?! ובפרט שהסכום שנאסף מה"קוויטלאך" וה"מעמדות" של כל שאר החסידים שנכנסו אליו אז (שביניהם היו גם גבירים, כפי שמדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר שבין המטבעות היו גם שלשה דגרי זהב ("רענדלעך"), שבזמן ההוא היו מצויים רק אצל גבירים), הגיע קרוב למאה רובל בשטרות בלבד, ואילו כאן קיבל שלש מאות רובל! — והפסיק באמצע קבלת החסידים כדי להתבונן בפשר הדבר.

וכיון שלפני כן נכנס אליו חסיד עני, שהתאונן שאין לו כסף בשביל לזון את משפחתו, לשלם שכר לימוד בניו, ולהכניס בתו לחופה, והסכום שהי' זקוק לו הי' מכוון לסכום שקיבל זה עתה: שלש מאות רובל — החליט לתת לחסיד הנ"ל. ואז עלה ברעיונו, אולי לא כדאי לתת לאיש אחד סכום גדול כזה, שבו אפשר להחיות לכל-הפחות שש משפחות, וביניהם גם בני ביתו, שגם להם מגיע לא פחות משאר משפחות העניים. ובשביל זה הי' צריך להבחנה שכלית — כפי שמדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר שענין זה נוגע לא רק במדריות נמוכות בעבודת ה', אצל סתם יהודים מקיימי תומ"צ, אלא גם אצל צדיק גמור — לידע איזו סברא באה מהיצ"ט, ואיזו מהיצה"ר.

ומסקנתו היתה — שאילו הסברא השני' (לחלק את הכסף) היתה באה מהיצ"ט, היתה צריכה ליפול במחשבתו מיד, וכיון שלא נפלה מיד, הרי זו הוכחה שהיא מהיצה"ר — שבתחילה לא רצה להציע לו לחלק את הכסף לשש משפחות, שמא יעלה בדעתו לקחת את כל הסכום לעצמו, ורק לאחר שראה שיש לו סברא לתת את כל הסכום לחסיד העני, אזי הציע לו לחלק את הסכום לשהה חלקים, כך, שלכל הפחות יטול לעצמו חלק אחד!

53 וענין זה אומר רש"י — לא מעצמו,

(ב) זכותו של המנדב לבנין המשכן, גם כאשר נדבתו אינה מוכרחת לבנין המשכן.

וע"ד שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (אג"ק שלו ח"ד ע' מז. סה"ש תש"ב ע' 24) אודות פתגם אדמו"ר מהר"ש בנוגע לעסקנות ציבורית — שהענין עצמו יבוא לידי פועל בכל אופן, אלא שהוא יאבד את ה"זכות" שהי' הדבר על ידו. ובלשון המגילה (אסתר ד, יד), שמרדכי אמר לאסתר: "רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר", אלא ש"את ובית אביך תאבדו" — תאבדו את הזכות.

ובנדר"ד: נדבת הנשיאים לא היתה מוכרחת לבנין המשכן (שהרי היו יכולים לקנות אבני השוהם מכסף של בני"), ורק היתה להם הזכות להשתתף בו.

51 אף שבדרך כלל אין דרכו של רש"י להזכיר שם בעל המאמר, וכמו בהתחלת פרשתנו (ויקהל לה, ג), על הפסוק "לא תבערו אש", שמפרש "יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו יצאת, ויש אומרים לחלק יצאת", שוהי פלוגתא בין ר' יוסי לר' נתן (שבת ע, א. וש"נ), ורש"י אינו מזכיר שמו.

52 ובשביל זה יש צורך בהבחנה שכלית — להבחין ולידע אם סיבת עיכוב הבאת נדבתם האישית אינה אלא מצד הקדושה (בגלל השתדלותם שבנ"י ינדבו למשכן), או שמעורב בזה גם ענין של עצלות.

ויש להמתיק זה — ע"פ מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (גם) בחג הפסח תש"ג (סה"ש תש"ג ע' 67 ואילך):

ידוע שהרה"צ ר' מנחם נחום מטשערנאָביל הי' עני מדוכא ותמיד הי' דחוק בפרנסתו, עד שנצטברו לו חובות גדולים. ופעם אחת, כשקיבל את החסידים שבאו אליו, הביא לו חסיד אחד דורון — שלש מאות רובל בשטרות ("אָסינגאַציעס"), שהם מאה רובל כסף. וחשב לעצמו: למה עשה הוי' כזאת, שיתנו לו סכום

אצלם תכלית הביטול — כמרומוז בכך שנחסרה משמם אות ⁵⁴ — שנרגש אצלם ענין הנשיאות, שעל ידם התנדבו בני"י למשכן, ולכן נתעצלו באופן שהשתתפותם בנדבת המשכן לא תהי' כמו אצל כל בני"י, כי ביחד עם תפקידם לעורר את הציבור שיתנדבו, היו צריכים להקדים את נדבתם⁵⁵ כדי שבנין המשכן יוכל להיות בהקדם האפשרי.

וההוראה מזה בנוגע לנשיאות של כל אחד מישראל⁵⁶, שצריכה להיות מתוך רגש הביטול, ואז לא יטעה לחשוב שיוצא י"ח בפעולה על הזולת, אלא יוסיף גם בעבודת עצמו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 424 ואילך.

* * *

ח. על⁵⁷ הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים", ישנו מאמר של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק — שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו — שנדפס באור התורה פ' בא⁵⁸. מאמר זה בשינויים וכו', ישנו גם מכ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵⁹, מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶⁰ ומכ"ק מו"ח אדמו"ר⁶¹.

משמותם על האבן האחת .. (ו)ששה .. על האבן השנית" (תצוה כח, יו"ד), ואבני המילואים — "שתים עשרה .. לשני עשר שבט" (שם, כא).
ובשביל לתקן ענין זה — "ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה", שהביאו שש עגלות ושני עשר בקר לשאת את המשכן, וכן הביאו קרבנות המזבח לחנכו, וכיון שכל נשיא הביא עבור כל השבט, הרי זה נעשה ענין של ציבור.
56) ובלשון המגילה (אסתר א, כב): "להיות כל איש שורר בביתו".
57) מכאן עד סוסי"א — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בהוספה למאמר ד"ה החודש תרכ"ו (נדפס בקונטרס בפ"ע), ולאח"ז בהוספות ללקו"ש ח"ו ע' 409 ואילך. ועוד. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
58) ע' רסד ואילך.
59) סה"מ תרכ"ו ע' ל ואילך.
60) סה"מ תרנ"ד ע' קלא ואילך.
61) סה"מ הי"ש"ע ע' 19 ואילך.

אלא בשם ר' נתן, שהיתה לו שייכות לענין הנשיאות (ראה לקו"ש שבפנים הערה 37), והיינו, שהסתכל על ענין הנשיאות לא כמו דבר זר, אלא כמו דבר שלו, ולכן הוא זה שיכול להצביע על ענין של חסרון אצל הנשיאים.
54) ומזה מוכיח רש"י שאין לפרש ש"הנשיאים הביאו" קאי על עננים (ראה לקו"ש שבפנים הערה 14) — דא"כ, ה' הכתוב צ"ל "נשיאים" ביו"ד, ועכצ"ל, שקאי על נשיאי ישראל, ולכן "והנשאים כתיב", "לפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות משמם".
55) ויש להוסיף בזה, שגם נדבתם האישית אינה ענין פרטי שלהם בלבד (כמו "עסקיו" של משה), אלא ענין השייך לציבור — שהרי צריכים למסרה לציבור יפה יפה (ר"ה ז, סע"א ואילך. ושי"ג), והיינו, שלא זו בלבד שמשתמשים בתרומתם בשביל צורך הציבור, אלא שהתרומה עצמה צריכה להיות ממון ציבור.
ובפרט שמדובר אודות תרומת אבני השוהם ואבני המילואים, שעליהם היו חקוקים שמות בני"י לזכרון: באבני השוהם — "ששה

נוסף על השייכות של מאמר זה ליום הש"ק זה (פ' החודש), מצד התחלת ותוכן המאמר, שבו מדובר אודות הענינים דפ' החודש — שייך הוא ליום הש"ק זה גם מצד בעלי המאמר, שיש להם שייכות מיוחדת לחודש ניסן⁶²:

הצ"צ — יום ההילולא שלו ביי"ג ניסן. אדמו"ר מהר"ש — התחלת נשיאותו, נשיאות לפי צוואת הצ"צ⁶³, בו ביום. אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע — יום ההילולא שלו בב' ניסן. וכ"ק מו"ח אדמו"ר, בנו יחידו, התחלת נשיאותו בו ביום, ב' ניסן⁶⁴.

והרי כל ימי חודש ניסן (ובכללם — ב' ויי"ג בו) כלולים בר"ח ניסן⁶⁵ (וכמובן⁶⁶ מזה שנקרא בשם "ראש חודש" (ולא תחילת החודש)⁶⁷, להיותו בדוגמת הראש שכולל בתוכו חיות כל האברים⁶⁸), והרי ר"ח מתברך וכלול בשבת מברכים⁶⁹ בתור ראש חודש (נוסף לכך שנכלל בשבת בתור יום ג' בשבת, שהרי שבת מיני' מתברכין כולהו יומין⁷⁰).

ט. המאמר ד"ה החודש מכ"ק אדמו"ר הצ"צ ישנו גם בביכל, שבו נרשם (בהמפתחות), שמאמר זה אמרו הצ"צ בימים שלפני הסתלקותו. וגם נרשם בהביכל, שההסתלקות היתה אור ליום ה' י"ג ניסן 37 מינוט אחרי שעה. ⁷¹ אחרי חצות.

זה כשהיו מקדשים ע"פ הראי'. — ראה גם שיחת ש"פ תוריע, פ' החודש, מבה"ח וער"ח ניסן תשי"ד הערה 32 (תו"מ חי"א ע' 177). (66 ראה עט"ר בתחלתו (וראה גם לקו"ת תבא מא, ג) לענין ראש השנה. ומזה מובן גם לענין ר"ח.

(67 כי, אף שיש מעלה גם ב"תחלה", מ"מ, מעלת ה"ראש" גדולה יותר (מהנחה בלתי מוגה).

(68 ולכן ניכר בהאבר מהותו של הראש — "וואַס פאַר אַ קאָפּ ער האָט" (מהנחה בלתי מוגה).

(69 ל' ברכה והמשכה (תו"א מקץ לז, ג).

(70 זח"ב סג, ב. פח, א.

(71 כאן נחתך מהגליון בהביכל*.

(62 נוסף על שכללות ענין נשיאים שייך לחודש ניסן, כי באחד בניסן ר"ה למלכים (ריש מס' ר"ה) — למלכי ישראל (שם ג, א). ולהעיר מהא דבא' בניסן התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח, ולכן גם עתה אין אומרים תחנון כו' (טושו"ע או"ח סתכ"ט).

— וראה גם תו"מ חי"ט ע' 226 הערה 2. (63 ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת תש"ז; תשנ"ז) ס"ע 13 ואילך, ובהערה שם. אג"ק אדמו"ר הצ"צ ע' קסג-קסד. וש"נ. (64 ראה רמב"ם ה' מלכים פ"א ה"ז. ולהעיר מספרי לדברים יז, כ.

(65 ובזה יומתק לשון המשנה (ריש מס' ר"ה) באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים — אף שהכוונה לרגל שבו (כדמפרש בגמרא שם ד, א). ש"ע פשט צריך לידחוק בזה, וכאריכות לשון פירש"י שם ד"ה רגל) — כי בר"ח ניסן כלולים כל ימי החודש, גם הרגל שבו, — ובכל זה, לשון המשנה הוא באחד בניסן ולא בראש חודש ניסן, כדי לשלול יום א' דר"ח (שאפשרי

* ראה מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ב תשרי תשי"ט (להרח"ש ברוק): "מצאתי בביכל .. איזה שורות ע"ד ההסתלקות, אבל הכורך חתך חלק גדול הכתוב שם, ועיי' סיפורו נשל

ומזה ניכר שהכותב הי' דייקן, ועד שדייק גם על הרגע, ומסתמא, כל הענינים שכותב (בנוגע המאמר וההסתלקות) הם בדיוק.

י. כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר את המאמר ד"ה החודש. ואחרי המאמר אמר:

כאמור לעיל — ישנו מאמר זה מהצ"צ, מאדמו"ר מהר"ש, מאדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ומכ"ק מו"ח אדמו"ר. וכיון ש"אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד"⁷², הרי גם הענינים שהובאו בכמה מהנ"ל, אמר כל רבי בסגנון אחר.

וכיון ש"אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש"⁷³, מובן, שבכל אחד מהמאמרים ישנו חידוש בהענין שאינו במאמר השני. וכל זה — בנוגע לשינויים מנשיא לנשיא. וי"ל שכן הוא במכ"ש בנוגע לשינויים אצל אותו נשיא גופא, שבודאי יש חידוש בכל פעם.

ואע"פ שישנו חידוש בכל אחד מהמאמרים, הנה מה שנוגע ביחוד עתה — כיון שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא של הצ"צ — הרי זה המאמר כפי שנאמר ע"י הצ"צ, ואצל הצ"צ גופא — הנוסח שמופיע בביכל הנ"ל, שנאמר בימים שלפני הסתלקותו.

ולכן — נכון וכדאי שכל אחד ילמד בימים אלו מאמר זה, בפנים ובעל-פה, וכלשון רבינו הזקן⁷⁴: "כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה".

מסתמא ידפיסו את המאמר בקונטרס בפני עצמו, באופן שכל אחד יוכל להחזיקו בכיסו וללמדו (לא רק "בשבתך בביתך", אלא גם) "ובלכתך בדרך וגו'"⁷⁵.

יא. אע"פ שבמאמר זה מדובר בנוגע למעלת חודש ניסן על תשרי, שניסן הו"ע שלמעלה מעולמות, הרי ע"פ המדובר (לעיל (ס"א)) בדיוק לשון הכתוב "ראשון הוא לכם לחדשי השנה", הנה חודש ניסן הוא ראשון ושליט לא רק בעניני "חודש", ששייך למהלך הלבנה⁷⁶, שישראל מונין ללבנה³, אלא גם בענינים של "שנה"⁷⁶, ששייך למהלך החמה, שאומות העולם מונין לחמה³.

72) סנהדרין פט, א. וראה שער רוק" (להאריז"ל) בתחלתו.

73) חגיגה ג, א.

74) תניא רפ"ד. וראה ה' ת"ת — לארה"ו

— פ"א סוה"ד.

75) ואתחנן ו, ז.

76) ראה ס' נחמד ונעים סי' צג בשם

הראב"ע (הובא בר"ה החודש תרנ"ד פ"ו):

"אין לחמה חדשים ואין ללבנה שנה".

ר' זלמן דוב ע"ה סופר סת"ם] שמעתיק במכתבו [ש"בשעה 12 וחצי אחר חצות .. יצתה נשמתו בטרה"ר] יש למלאותו כו" (וראה גם כרם חב"ד חוברת 2 ע' 67 הערה 9). המו"ל.

וענינו בעולם קטן זה האדם⁷⁷ — שה"למעלה מהטבע" שבחודש ניסן, נמשך ופועל לא רק בעניני נפש האלקית, אלא גם בעניני הגוף ונפש הבהמית⁷⁸.

ועד"ז גם בנוגע ללימוד המאמר — יהי רצון שיפעל פעולתו גם בענינים הגשמיים ובעניני הטבע, שגם בהטבע יומשך למעלה מהטבע ובהצלחה רבה, וכענינו של ניסן⁷⁹ — ש(באופן טוב) "נסי נסים נעשו לו".

* * *

יב. ביום הש"ק זה קוראים ב' פרשיות: ויקהל-פקודי. וכפי שהי' נהוג אשתקד בלימוד פירוש רש"י, שבשבת שקראו ב' פרשיות נתבאר פירוש רש"י בב' הפרשיות — נתעכב עתה גם על פירוש רש"י בפרשת פקודי, קרוב לסיום הסדרה (שהרי פירוש רש"י שבסוף הפרשה נתבאר כבר אשתקד⁸⁰), על הפסוק⁸¹ "ויעל עליו וגו'", "אף ביום השמיני למלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שימש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנצטוה אהרן בו ביום, שנאמר⁸² קרב אל המזבח וגו'".

הביאור בפירוש רש"י — שכיון שנאמר "ויעל עליו את העולה ואת המנחה", בה' הידיעה, מוכח, שהם מאותו סוג שהקריבו כבר בשבעת ימי המילואים, ועכצ"ל, ש"אף ביום השמיני למלואים. . שימש משה", שזהו הצד השווה שבהם; ומזה מובן שמשוה "הקריב (גם שאר) קרבנות צבור" שביום זה. והטעם שענין זה נרמז בעולה ומנחה דוקא — מצד חשיבותם, להיותם "עולת תמיד"⁸³ ו"מנחת תמיד". וענינו בעבודה, שכאשר יהודי מתבטל ממציאותו ומתמסר כולו לה', ע"י הנתינת כח ממשוה רבינו שמעורר את כח הביטול שבנשמה, אזי ביכלתו להמשיך קדושה גם בעניני מציאותו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁴ בלקו"ש ח"ו ע' 231 ואילך.

הקריבו כבר בהר סיני (לאחרי מ"ת, או אפילו לפני מ"ת — ראה חגיגה ו, ב), משא"כ שאר העבודות שהתחילו רק לאח"ד. ובפשטות: בשביל להדליק הנרות — יש צורך במנורה, וכן בשביל להקטיר קטורת — יש צורך במזבח הזהב; אבל קרבן עולה — אף שעדיין לא הי' מזבח החיצון, הרי יכולים להקריבו ע"ג אבנים (שענינם בעבודה — ביטול וקבלת עול, "שויתי ודוממתי").
84) בשילוב שיחת ש"פ פקודי תשכ"ז.

77) תנחומא פרשתנו (פקודי) ג. ועוד.
78) הנק' כל גוים (לקו"ת דרושי שמע"צ צ, ד).
79) ראה ברכות נז, רע"א.
80) לע"ע לא הגיע לידינו (המו"ל). — וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 235 ואילך ("משיחת ש"פ פקודי תש"ל. ועוד").
81) מ, כט.
82) שמיני ט, ז.
83) ובלשון הכתוב (פינחס כח, ו): "עולת תמיד העשויה בהר סיני" — שקרבן עולה

יג. וזהו גם מ"ש בפרשה שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה —
 "ויקרא אל משה":

האל"ף ד"ויקרא" היא — לא אל"ף רבתי, כמ"ש באדה"ר⁸⁵, שהי' יציר כפיו של הקב"ה⁸⁶, וגם לא אל"ף בינונית, כמו כל שאר אותיות התורה, אלא אל"ף זעירא דוקא, שזה מורה על ענין הביטול (כפי שביאר רבינו הזקן להצ"צ במענה לשאלתו בענין זה⁸⁷).

וכמו"כ צריך להיות אצל כל אחד מישראל ענין הביטול דאל"ף זעירא (שזהו גם ענין היו"ד של הנשיאים, כנ"ל ס"ז) — בכח זה ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משה רבינו ע"ה", שלכן, אצל כל אחד מישראל ענין היראה הוא "מילתא זוטרתית"⁸⁸, כמו אצל משה, כמבואר בתניא⁸⁹, ולכן בכחו לקיים כל מה שצוה ה' אל משה — "צוה מלשון צוותא וחיבור"⁹⁰.

ובפרט כשנמצאים ברגעים האחרונים שלפני ביאת משיח, הרי בודאי יש נתינת כח על זה לכל אחד מישראל, להיותו "מושבע ועומד מהר סיני"⁹¹ — "מושבע" גם מלשון שובע⁹², שנותנים לו כל הכחות הדרושים לכך, כדי שביעה.

ועד שאצל כל אחד מישראל נעשה הענין ד"ויקרא .. וידבר ה' אליו מאוהל מועד", כפי שיהיו כל ענינים אלו כפשוטם בביאת משיח צדקנו — שקשור גם עם משה רבינו, שהרי "גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁹³ — בקרוב ממש, "ושם נעשה לפניך .. כמצות רצונך"⁹⁴, שלימות הענין דצוותא וחיבור, ואז יהי' גם שלימות הענין ד"אורה ושמחה וששון ויקר"⁹⁵.

<p>(92) ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות לסש"ב" רפ"א ב"לקוטי פירושים" (ס"ע יט ואילך). וש"נ.</p> <p>(93) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. זח"א רנג, א. שעה"פ ויחי מט, יו"ד. תו"א משפטים עה, ב.</p> <p>(94) נוסח תפלת המוספין. וראה תו"ח ר"פ ויחי. ובכ"מ.</p> <p>(95) אסתר ח, טז.</p>	<p>(85) דה"י בתחלתו.</p> <p>(86) ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).</p> <p>אדר"ג ספ"א.</p> <p>(87) סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 68. נתבאר בשיחת מוצש"ק צו, י"ג ניסן ס"ח (לקמן ע' 279). וש"נ.</p> <p>(88) ברכות לג, סע"ב. וש"נ.</p> <p>(89) רפמ"ב.</p> <p>(90) לקו"ת חוקת נז, ג. ובכ"מ.</p> <p>(91) יומא עג, סע"ב. ועוד.</p>
---	--